

"Eğer bir kelâmın -fakat tabiattan çıkmış bir kelâmın- üslûbunda im'ân-ı nazar edersen, kendi san'atı içinde işleyen mütekellimi o ayna-misal üslûbun içinde göreceksin." cümlesini açıklar mısınız?

"Eğer bir kelâmın -fakat tabiattan çıkmış bir kelâmın- üslûbunda im'ân-ı nazar edersen, kendi san'atı içinde işleyen mütekellimi o ayna-misal üslûbun içinde göreceksin. Hattâ nefsinin nefesinden ve sesinden, mahiyetini nefesinden (üfürmesinden) tevehhüm; ve mizaç ve san'atını kelâmıyla mümteziç tahayyül etsen, Hayalîyyun mezhebinde muâteb olmuyorsun."(1)

Bu paragrafın ile ilgili şunlar söylenebilir:

Sözler ve kelimeler doğal olmak kaydı ile insanın ruh hâlini ya da kalbi derinliğini yansıtır. Yani insanın içindeki gerçeklik kelimelere binerek dışarı çıkarlar. Öyle ki insanın kendi ile kelâmını mezcetmek, yani insanı kelâmı ile ölçüp biçmek ve ona göre bir kıymet vermek, hayali çok güzel kullanan edebiyat ve şiirde normal karşılanıyor.

Kelâm ola ki insanı göklere çıkarır, kelâm var ki insanı yerin dibine batırır. Demek insanın şahsiyeti ile kelâmı arasında böyle sıkı bir temsiliyet ilişkisi hükmediyor.

Kur'an nazmının mucize şeklinde tertip edilmesi biraz da bu noktadan dolayıdır. Kelâm, kelâmı sarf edene baktığı için mucizevi düşmüş.

Cümle ve kelimelerin üslup ve kalıbı, cümle ve kelimelerin sahibi hakkında ciddi malumat verir. Yani onun konulara olan vukufiyeti ve bu konuları cümlelere aktarımı ve aktarırken kullanmış olduğu üslup ve kalıp, kişinin mahiyetini muhataba bildirir. Onun mizaç ve karakteri, yazılarına ve yazılarındaki üslubuna yansır.

Üstad Hazretleri bahsi geçen yerin devamında, şu güzel misal ile meseleyi akla yaklaştırıyor, **şöyle ki:**

"Kelâm-ı belîğ, ilim denilen çömlerde pişirilen ve hikmet denilen büyük küplerde duran ve fehîm denilen süzgeçle süzülen âb-ı hayat gibi bir mânâyı, zürefa denilen sâkiler döndürüp efkâr içere; esrarda temeşşî etmekle hissiyatı ihtizaza getiren kelâmdır."(2)

Bu kelimde kelim sahibinin nasıl bir mizaç ve meslekte olduğunu anlıyoruz. Aynı şekilde Kur'an da Allah'ın kelamı olması hasebi ile ayet ve surelerde i'caz damgası ve harikulade beyan gücü vardır. Zira kelam, kelamı söyleyenin kapasitesinden süzölüp gelir.

Dipnotlar:

İlgili ders videosu için tıklayınız:

- [Prof. Dr. Şadi Eren, Muhakemat Dersleri \(27. Bölüm\).](#)

(1) bk. [Muhakemat, İkinci Makale \(Unsuru'l-Belâgat\), Üçüncü Mesele.](#)

(2) bk. [age.](#)